

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd Sprekend verleden

Een draaikolk?

1 Van waar komen krijgen en vechterijen onder u?

Komen zij niet hiervan, namelijk uit uw wellusten, die in uw leden strijd voeren?

2 Gij begeert, en hebt niet; gij benijdt en ijvert naar dingen, en kunt ze niet verkrijgen; gij vecht en voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet bidt.

3 Gij bidt, en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uw wellusten doorbrengen zoudt. (Jak. 5:1-3)

Een zeer ontluisterend beeld over de kerk, zoals Jakobus dit tekent.

Ik las juist dezer dagen een erg negatief artikel over de kerk van nu. Ik kon me er niet zo in vinden. Ik vond het te makkelijk om zo kritiek te uiten op de kerk, vooral als men daar zelf toe behoort. Het gaat dan toch ongemerkt te veel over de ander. Laten we de goede dingen nog willen zien die de Heere geeft. Ook dat er velen zijn in de kerk, die worstelen met de impasse.

Jakobus echter tekent ook een kritisch rapport over de gemeenten van toen. Hij geeft een reeks van oorzaken en gevolgen. Te kritisch? Nee, dat mogen we niet denken en zeggen. Hier echter zegt de Heere het door middel van Zijn knecht. Hier is het Gods Woord. Hier komt het tot ons allemaal.

In deze verzen komt ontdekkend onderwijs naar u en mij. Het eerste wat genoemd wordt, zien we ook nu. Er is veel strijd en twist. Als deze uit onze wellusten voortkomen, is dat een grote zonde. Jakobus strijdt ook en dus is er ook een goede strijd. Maar we moeten eerlijk vaststellen: wat een vleselijk gevecht in kerken en in harten.

Het tweede wat hij noemt, is ook aangrijpend: we begeren veel en streven naar allerlei. In natuurlijke dingen. We leven erg bij de materie. Niet ieder, maar velen doen dat wel. Ik wil dit niet betrekken op diegenen die soms ook terecht bepaalde dingen begeren. Ik denk, even praktisch, aan eenverdieners en andere groepen die het moeilijk hebben.

Maar verder is de jacht naar bezit heel groot. Er zou veel meer over te zeggen zijn. Ik betrek deze woorden echter ook op hen die geestelijke belangen najagen. Zij zoeken de vergeving der zonden en de vrede met God in Christus. Ook hier kan gelden: Gij begeert en hebt niet. Waarom leven we zo mager? Waarom verkeren we in een dor land, midden in Kanaän? Waarom is Christus zo onbekend? Of is dat niet zo? Zeker, er zijn genoeg christenen die het zo niet ervaren, maar is dat terecht? In ieder geval is deze waarheid wel actueel. Het is een ernstige zaak: Gij begeert en hebt niet. Hoort de Heere niet? Het zou zeker kunnen dat de Heere Zich terug-

trekt. Des te meer een reden tot verootmoediging.

Dan een derde lijn: het komt, zegt Jakobus, omdat gij niet bidt! Een nieuwe slag treft ons. We bidden niet?! Het is te vrezen dat er een gebedscrisis heerst. Ook levende christenen ervaren dat soms zo. Het gebed is de thermometer van het leven. Bidden is zo moeilijk en het kan zo zwaar vallen. Maar als er nood is, gaat het gemakkelijk. Is er dus wel nood? Geestelijke nood? Bekommerd te zijn over de zonden, of over de dood, of over het gericht....

NU ja, we bidden toch wel? Gij bidt kwalijk, zo zegt hij dan vervolgens. U zou het in uw wellusten doorbrengen, als u het kreeg. De grondoorzaak ligt in onze begeerten en wellusten, zegt de apostel. In benijden en ijveren. Dus zit het grondig fout.

Hier kun je toch moedeloos van worden? U wilt zich misschien wel van deze Jakobus afwenden: Waarom ben je zo somber? Deugt er dan niets van mij?

Hier kunnen of willen we misschien tegenoverstellen dat er ook hoop is, dat we vertrouwen moeten. Maar zegt u dat nu eens niet direct. Neem dit eens ernstig. Onderken deze heilzame wanhoop. Laten we hiermee in de schuld komen. Deze schuld wordt zo weinig door ons beleefd en beweend. We houden ons met lichtpuntjes en veronderstellingen op de been.

Is er dan geen hoop? Zeker wel, maar niet in uzelf of in de huidige toestand van de kerk. Daar ligt de grondfout. We hebben een vage, algemene hoop, en dus blijven we weg bij de enige hoop die er is in de Heere. Daar is alle hoop en verwachting.

De Heere zegt: Als zij zich schuldig zullen kennen, zal Ik aan Mijn verbond gedenken. We hopen wel, maar we doen dat te vroeg. We bouwen op verkeerde gronden. Er is hoop voor hopelozen.

Er is hoop voor u, absoluut. Maar er is geen hoop in u. Wel buiten u. In Hem Die heeft gezegd: Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. Hoopt op de Heere!

Ds. P. Roos

Gajes in de bajes

Richteren 16:2

Toen werd den Gazi-eten gezegd: Simson is hier ingekomen. Zo gingen zij rondom en legden hem den gansen nacht lagen in de stadspoort. Doch zij hielden zich den gansen nacht stil, zeggende: Tot aan het morgenlicht; dan zullen wij hem doden

'Laat je opsluiten in de oudste gevangenis van Nederland, ervaar hoe het is om achter slot en grendel te zitten en probeer met je medegevangenen te ontsnappen!' Het gaat over de 160 jaar oude Wolvenburg gevangenis in Utrecht waaruit je met tips en tricks de waargebeurde ontsnapping van 'de koning der ontsnappers' Gerrit Brom (1920-2003) kunt naspelen. Dat lijkt mij best wel leuk om te doen. 'Gajes in de bajes' heet het. Aan de andere kant: deze leuke groepsactiviteit wijst wel naar een keiharde werkelijkheid. Want het valt echt niet mee om opgesloten te zitten, ondanks dat het niet meer zo vreselijk is als in de Middeleeuwse kerkers. Maar je moet opgesloten zijn om te weten wat het is. Trouwens, in geestelijk opzicht zitten we allemaal in de gevangenis. Heman heeft het in Psalm 88 over 'een bange kerker'. David beschrijft in psalm 116 'banden van de dood'. Geestelijk zitten we opgesloten. En net als in de gevangenis zit er aan de binnenkant van die deur ook geen klink...

Uit het Jiddisch zijn veel woorden onze taal binnengekomen. Jiddisch (afgeleid van Jid = Jood) is een Germaanse taal die door miljoenen Joden over de hele wereld gesproken wordt. Ook in Nederland, vooral rond Amsterdam, waar rond de Wereldoorlog veel Joden woonden. De woorden 'Bajes' en 'Gajes' zijn zulke Jiddische woorden. Gajes komt van het Hebreeuwse woord Gajjies, dat gebruikt werd voor niet-Joodse legers. Later werd het gebruikt om onguere types mee aan te duiden: gespuis, geteisem, schorriemorrie. Bajes komt van het Hebreeuwse woord Beth dat 'huis' betekent, maar in het Jiddisch (Bait) voor de gevangenis wordt gebruikt. Gajes in de bajes, dat is het tuig in de gevangenis.

Ook Simson zit vast. Nadat hij het bed gedeeld heeft met die hoer in Gaza, is hij gaan slapen. Ondertussen is het gerucht in Gaza snel verspreid dat hun vijand binnen de muren van de stad is. En terwijl Simson slaapt, zijn alle mannen van Gaza wakker. En ze omsingelen het huis waarin hij ligt en houden de wacht bij de gesloten

stadspoort. En als Simson nu gekregen had wat hij verdiende, dan was hij Gaza nooit meer levend uitgekomen. Dan was hij in het huis van die hoer gedood. Middenin zijn zonde. Want ook Simson was gajes. Goddeloos, verdorven, zondig.

En wij zijn het ook. Al heb je nog nooit gestolen. En al heb je nog nooit iemand vermoord. En al ben je nog nooit met een hoer naar bed geweest. In Gods oog zijn we gajes. Vanwege de bron van alle wanbedrijven die we in ons omdragen. Geloof je dat niet? De Heere Jezus zegt in Mattheüs 15: *'Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen'.* De dingen die Simson deed en die David deed en die Petrus deed, dat waren als het ware vruchten die aan een boom hangen. Slechte, stinkende vruchten. Hoe komt het dat die vruchten zo slecht zijn? David keek naar de vruchten in zijn leven. Het overspel met Bathseba, de moord op Uria. En hij keek langs die vruchten heen naar de tak waaraan die vrucht hing. En van die tak naar de boom. En van de boom naar de wortel. En toen zag hij: *'t Is niet alleen dit kwaad (met Bathseba) dat roept om straf. Nee ik ben in ongerechtigheid geboren. Mijn zonde maakt mij het voorwerp van Uw toorn, reeds van het uur van mijn ontvangenis af'* (Psalm 51). Vanaf het prilste begin van ons leven was het al mis met ons.

Gajes in de bajes. Dat zijn we. En we kunnen onszelf niet bevrijden. Simson kon uit zichzelf ook niet ontsnappen. Hij was maar een gewoon mens. Hij had die kracht niet uit zichzelf en kon die niet op afroep gebruiken. Hij was totaal afhankelijk van de Heilige Geest. Afhankelijk van Gods genade. Onverdiende gunst.

En wij zijn net zo afhankelijk. Net zo verdorven als Simson. Net zo schuldig als Simson. Net zo strafwaardig als Simson. Net zo hulpeloos als Simson. Beleef je dat ook zo?

Ds. M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

God de Heere en Jezus Christus de Heere hebben hun Kerk, hun gemeenten, in de wereld. De wereld die in het boze ligt. Terecht is gezegd: Kerk en gemeenten zijn ontstaan buiten het paradijs en hebben weet van satan, wereld en zonde. Het samenspannen op allerlei wijze vindt plaats. Soms zeer listig of sluw. Satan weet wanneer hij de Bijbel moet en kan gebruiken. Van de ambtsdragers, bijzonder de theologen, wordt veel gevraagd. De Koning van de Kerk, Jezus Christus, legt het accent op waken en bidden. De apostel Paulus geeft in zijn brieven veel onderwijs wat een ambtsdrager ter harte behoort te nemen en in de praktijk behoort te laten zien en horen. Optreden is soms noodzakelijk. Met nadruk stelt Paulus dat vasthouden aan het Woord en zo aan de leer gegrond op en geput uit het Woord eis is voor een ambtsdrager. En dat vasthouden behoort stevig, zonder wijziging, met het 'alzo staat geschreven', beleden te worden. Gods Woord heeft het eerste en het laatste woord. Jezus heeft geleefd met en naar het Woord. Van dag tot dag. Met en naar het Woord is Jezus Christus in de wereld gekomen en naar het Woord gestorven, opgestaan en met het Woord en naar het Woord ten hemel gevaren. En nu al zoveel eeuwen werkt en leeft Jezus naar het Woord. De oprechte ambtsdrager weet dat de Ambtsdrager Jezus Christus boven leeft om te werken. Altijd. Het mag niet vergeten worden dat ambtsdragers behoren te leven bij, met en door het Paulinische woord. Zo dan mijn geliefde broeders, zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren als die weet

Paulus attent 21

dat uw arbeid niet ijdel is in de Heere. Streng eisen worden door Paulus aan de ambtsdragers van nu en in de toekomst gesteld. Er was afdwaling in leer en leven in de gemeenten. De invloed, de beïnvloeding, komt niet zozeer van hen die buiten de gemeente zijn. Paulus wijst op en spreekt van hen die in de gemeente werken en zelfs nog voor gelovigen worden gehouden. Dat laatste treft Paulus bijzonder. Streng bestraffing is naar Paulus' overtuiging dringend noodzakelijk. Er is werkelijk sprake van gevaar. Niet denkbeeldig, maar realistisch. Paulus wijst in zijn schrijven op reeds bestaande droeve situaties. En dat op heel het eiland. Paulus was er niet slechts verontrust onder. Verontrust zijn is vandaag een woord wat gebruikt wordt wanneer het gaat over bepaalde omstandigheden. Maar wat erg is, het komt niet verder dan een klacht. Het komt niet tot spreken, tot handelen. We hebben van Paulus veel te leren. Zijn spreken, zijn daden horen bij elkaar. Zo moet het ook nu zijn. Satan blijft werken en de Kerk is zijn hoofddoel. Satan heeft zijn werkers in de Kerk. En dat zijn er niet weinigen. Ze zijn levensgevaarlijk. Paulus schrijft over: ongeregelde, tuchtelozen, beziel met een geest van wederspanning. In de gemeente willen ze werken aan het opzeggen van gehoorzaamheid aan God, Zijn Woord en het leven, handelen en spreken alleen naar het Woord. In de Korte Verklaring staat dat de dwaling kan beginnen met het opzeggen van de gehoorzaamheid aan het Woord en wat daarop gebaseerd is. Dat moet immers gelden in de gemeente. Het doel van de satan is om ruim baan te maken voor eigen verstand en wil. Die eerste en primaire dwaling heeft nu logisch de weg gebaad voor de tweede. Nu kunnen ze, vrijgemaakt van in de weg staande autoriteit van het Woord, hun eigen mening en inzichten als de hoogste wijsheid en waarheid verkondigen. Uitgesloten dient te zijn overrompeling en zo geloofwaar-

digheid. De sprekers, de werkers, de verleiders zijn praatjesmakers. Holle vaten gelijk. Leeg gepraat. Zo zijn de dwaallers, zegt Paulus. Het zijn echte verleiders van geesten. Zielenverleiders. Wordt dit vandaag gelezen of gehoord dan is het: ho, ho! Geen diskwalificatie. Maar het staat toch maar in Gods heilig Woord. Paulus is niet beziel met anti-semitische gevoelens. In geen enkele brief kunnen we dit lezen. De personen op wie Paulus het oog heeft behoren tot de gemeente van Joden-christenen. Dwaalleer en afwijking gaan werken in leer en leven. Naar de overtuiging van Paulus mogen beide niet in de Kerk geduld worden. De mond dient gestopt te worden. Zelfs in de gezinnen is de invloed groot. Letterlijk staat er: de dwaallers komen in de huizen en keren hele gezinnen ondersteboven. Huisgezinnen worden verwoest. Daardoor worden de zedelijke, de geestelijke houding en het leven ernaar veranderd. De aanhang van de dwaallers groeide behoorlijk. Het gemeentelijk leven werd ondergraven. Het werk van de dwaallers kon doorgaan. Dageeliks waren er vrijwillige bijdragen. Pastorale giften. Men moest toch leven. De mannen preekten op de zak. Hun geestelijke koopwaar werd betaald. Paulus noemt het vuil gewin. Paulus ontmaskerde de mannen. Uit een onzedelijk motief zijn ze bezig. Uit vuil gewin. Ze speculeren op een gevulde collectezak. Het schrijven van Paulus is niet te scherp: Vuil, schandelijk voor God en mensen. Wat is de invloed van de satan fel, sterk en grof. Welk een mentaliteit hebben de verleiders.

ds. M.C. Tanis

Gedenken van het lijden en sterven van Christus aan het Heilig Avondmaal

Bestrafing

Teellinck bestraft hen die alleen in naam christenen zijn en geen gebruik maken van het sacrament van het Heilig Avondmaal. Zij weten precies wat er mis is in de opvatting van Rome aangaande het Heilig Avondmaal. Teellinck schrijft dat de roomsen het Heilig Avondmaal op een verkeerde manier gebruiken, maar zegt ook duidelijk dat zij die in naam christen zijn niet handelen naar het bevel van Christus. “Zij nemen niet, terwijl Christus zegt dat ze moeten nemen. Zij eten niet, terwijl Christus zegt dat ze moeten eten. Zij doen niet wat Christus hun opdraagt. Is dit geen droevige toestand?” Zij willen wel de waar-deloze spullen van deze goddeloze wereld ontvangen. “Maar als de Heere Christus komt en betere dingen aanbiedt dan de hele wereld waard is, wordt Hij verworpen (Joh. 5:43). O, wat is dit een gruwelijke daad! O, wat een verschrikkelijke ondankbaarheid! Hoelang zal de Heere dit van u verdragen? Hoelang zal Hij u nog sparen?”

Klacht

Toen de Heere de mens verbood te eten van de boom van kennis van goed en kwaad, at de mens toch. De gevallen mens eet elke dag van de verboden vrucht, terwijl hij de boom des levens laat voor wat die is. Wat de Heere verbiedt doet hij toch. Wat de Heere gebiedt weigert hij. Het zal niet goed met de mens aflopen die daarmee doorgaat. De Heere Christus zal het niet dulden dat het Heilig Avondmaal niet wordt onderhouden. Wie zich uitgeeft voor een christen en het sacrament van het Heilig Avondmaal nalaat, pleegt een grote misdaad. Bedenk dat Christus macht heeft ziel en lichaam in de hel te werpen. De Heere heeft de doop en de prediking bevolen en heeft ook het sacrament van het Heilig Avondmaal ingesteld en opdracht gegeven dat te onderhouden. “Kan de Heere Jezus u nog een gemakkelijker opdracht geven dan wat brood te eten en wat wijn te drinken om zo uw gehoorzaamheid aan Christus te laten zien? Kunt u zichzelf een grotere dienst bewijzen dan uw ziel voedsel te geven voor het eeuwige leven? Doet u dat ook niet elke dag om uw lichaam te onderhouden? Eet en drinkt u niet elke dag om uzelf daarmee van dienst te zijn? Hoe kunt u zich dan in der eeuwigheid verontschuldigen tegenover de Heere, als u weigert te eten en te drinken terwijl Hij het u bevolen heeft?” Zelfs als Christus bevolen had gal en alsem te eten en te drinken zou dat gedaan moeten worden. Er dient geluisterd te worden naar de woorden: ‘Neemt, eet, doet dat tot Mijn gedachtenis.’

Uitvluchten

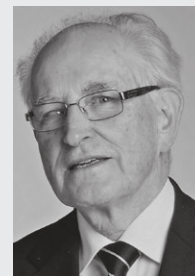
Eva zoekt uitvluchten om toch te eten van de boom der kennis van goed en kwaad. Die boom was goed tot spijze, een lust voor de ogen en begeerlijk om verstandig te maken. Zo verzinnen nalatige christenen uitvluchten om niet aan het Heilig Avondmaal te gaan. De vraag kan opgeworpen worden of dan allen die naar het Avondmaal gaan zalig zullen worden en zij die dat niet doen veroordeeld zullen worden. Bedenk dat Christus eist dat ware gelovigen met de mond van het geloof Zijn vlees eten en Zijn bloed drinken om eeuwig leven te verkrijgen. Maar hij wil ook dat zij met de lichamelijke mond brood eten en wijn drinken aan het Avondmaal.

Een tweede uitvlucht is dat men zegt het Heilig Avondmaal niet te verachten, maar het juist zo hoog te achten dat men niet aan durft te gaan. “Ik weet namelijk dat ik geen waardige avondmaalganger ben, en ik ben dan ook bang er misbruik van te maken.” Waarom spant u zich niet in om het bruiloftskleed te ontvangen, waarmee u op een waardige manier kunt aangaan? U leeft nu in de wereld zonder bruiloftskleed, dan kunt u ook niet met Abraham, Izak en Jakob aanzitten aan Gods tafel hierboven in de hemel. Bent u wel waardig om te bidden tot God? Toch doet u dat dagelijks. Bent u bang dat het Avondmaal u verplicht tot zaken waartoe u niet in staat bent? De doop verplicht u er ook al toe. Het is niet zo dat je gemakkelijker en ruimer kunt leven als je nog niet aan het Avondmaal gaat. Teellinck noemt dat een list van de satan en een vorm van geestelijke waanzin. Bedenk ook dat het avondmaal niet is ingesteld voor volmaakte mensen, maar voor armen, verminkten, kreupelen en blinden. Zolang Gods kinderen hier op aarde leven blijft dat werkelijkheid. Het Avondmaal sterkt tegen zonden en gebreken. “Wie dus zijn geestelijke gebreken en zwakheden ervaart, moet niet worden weggehouden van de tafel van de Heere, Hij moet juist meer gaan verlangen om zich daarbij te voegen.” Teellinck schrijft terecht dat het Avondmaal ingesteld is voor hen die hun gebreken ervaren en daar graag tegen versterkt worden. “Als uw hart oprecht is voor de Heere en als u zich zonder te huichelen voorgenomen hebt uw zonden te verlaten en daartegen te strijden, dan moet u juist daarom tot het Avondmaal van de Heere komen. Dat mag u doen, opdat u daar versterkt zult worden in uw goede voornemen en in de geestelijke strijd.”

ds. A. van Heteren

ULRUM

Een bekende plaats? In ieder geval een imposant deel van onze geschiedenis. We zijn misschien vergeten wat daar gebeurd is rond 14 oktober 1834? Onlangs las ik een boek over de Afscheiding en dat bracht me weer enigszins bij kennis.

Er was nog iets. Br. Sok, ouderling in het tegenwoordige Ulrum, schreef een oriënterend artikel over zijn gemeente. Moedig geformuleerd nam hij afstand van veel dat er in onze kerken gebeurt. Ik was er dankbaar voor, ook al is Ulrum een noordelijke gemeente.

Er zijn daar in het verleden in de smalle straatjes van het Groningse dorp aangrijpende dingen gebeurd. In het heetst van de strijd kreeg de familie de Cock dertig soldaten ingekwartierd in hun woning. Er werden hoge eisen gesteld. Ze moesten stevige kost te eten krijgen en daar moest Frouwe Venema dan maar voor zorgen. Soldaten nota bene, die gekomen waren om hen het leven zuur te maken. Nog een ander voorbeeld: onder aan de preekstoel van de historische kerk stond de Cock eens tegenover zijn collega uit het naburige Leens; deze betwiste hem het recht zijn eigen kansel te beklimmen. Wat een vernedering, toen deze collegiale vijand vervolgens zelf ging preken. Er zijn in Ulrum vreselijke dingen gebeurd. Wij klagen over onze dagen in politiek en kerkelijk opzicht. Toen echter leek het erger dan nu. De koning in hoogst eigen persoon keerde zich tegen hen die de Gereformeerde prediking voorstonden. Vandaar de voortdurende vervolging waaraan de Cock en anderen werden blootgesteld. Meermalen werd Hendrik de Cock voor de rechter geleid. Hoge boetes waren zijn deel. Je vraagt je achteraf bij het lezen hierover af hoe zij erdoor gekomen zijn. Hoe heeft de Heere hen dus ook bijgestaan in al hun benauwdheden.

Omdat het deze maand 185 jaar geleden is, dat dit allemaal gebeurde, wil ik enkele zaken in het kort nader belichten. De kerkelijke toestand was aangrijpend ver heen. Volkomen afgedreven van de rechte leer van Gods Woord. Deugdzaamheid en moralisme voerden alom de boventoon. Ook de Cock begon zijn arbeid in deze lijn. Maar het was zo donker alom dat zelfs hij, nog voor zijn bekering in Ulrum, reeds in Eppenhuisen, waar hij begon, zich geroepen voelde te waarschuwen tegen een geest van oppervlakkigheid. Wij klagen terecht over de kerk in verval, maar het was toen nog veel ernstiger. Er was geen sprake van een Biblebelt en de rechte prediking was zeer onbekend. In zijn derde gemeente Ulrum was de toestand niet anders. Uiteindelijk keerde vrijwel ieder zich tegen hem. We zien dat de Heere juist in de donkerste tijden kan en wil gedenken aan Zijn kerk. De vraag dringt zich op of dat ook nu nog zou kunnen gebeuren. Opwekkingen zoals toen in de 19e eeuw herhalen zich zelden. Ook is de toestand van de kerk nu toch nog gunstiger dan destijds het geval was. Wij genieten de zegeningen van een Reformatorisch beginsel, dat nog breed en luid in ons land mag klinken. Ook onze eigen kerken verkeren toch nog in gunstiger omstandigheden als toen de Hervormde kerk. Dat geldt zelfs nog van de PKN in haar actuele toestand. Zo donker was het toen. Ik kan echter ook niet verhehlen dat onze CG-kerken trekken van toen vertonen.

Zo was het toen met de kerk. Des te meer opmerkelijk

dat het zwakke begin te Ulrum zo'n grote opgang heeft beleefd. In Friesland en Groningen heeft de Cock misschien wel veertig gemeenten gesticht. Alom klonk de roep en leefde de begeerte naar de rechte bediening der verzoening. De straten van Ulrum vertoonden 's zondags het beeld van een marktdag, en dat was het ook: een geestelijke markt. Ik had het over de Biblebelt, die er toen niet was. Maar er was wonderlijk genoeg wel een volk dat dorstte naar de levende God. Toen meer dan nu wellicht, omdat het Woord zeer schaars was. Wij hebben nog veel kansels, waar het Woord klinkt. Hopelijk is het zo, dat de kerkbanken ook nu bekend zijn met kerkgangers die hun armoede beseffen. Maar zouden wij de hele zondag onderweg willen zijn om een goede verkondiging te horen? Hoe zou het zijn als we urenlang moesten lopen naar een verre plaats, waar het Woord nog klinkt?

In de derde plaats: die hele beweging, die zich uitspreidde over heel het land, werd veroorzaakt door die ene predikant, die tot God bekeerd werd. Worden er ook nu nog dominees bekeerd of denken we dat zoiets niet meer gebeurt? Die ene voorganger werd tot bezinning gebracht door die ene vrome uit zijn gemeente, die hem de weg der zaligheid verkondigde. Zijn er zulke leden in de bank? Het zou kunnen, lezers, dat wij denken dat zoiets met ons niet meer hoeft te gebeuren. Misschien leven we te makkelijk bij de mededeling die sommige mensen op hun deur plakken: we zijn al bekeerd. De Cock ontdekte dat hij het niet was. Deze bewustwording was kenmerkend voor heel die tijd. Men kwam de werkelijkheid onder ogen te zien. Ik weet het: in andere vorm gebeurt dat ook nog. Gods knechten kunnen ook nu nog vrezen dat zij leven bij letterkennis en Gods volk vreest meermalen dat hun geloof slechts gevoel is. Toch zullen we wellicht dieper de nood van ons aller leven moeten peilen. Tenslotte nog een laatste opmerking. De noordelijke provincies hebben bol gestaan van de Kuyperiaanse prediking. Bloeiende gemeenten en machtig grote kerken. Er is in Groningen en Friesland nu niets meer van te vinden. Ik was zondag jl. in de Bommelerwaard. Het viel mij op weg naar Poederloijen op dat overal in de dorpen het kerkvolk zich vertoonde. Opmerkelijk dat daar de bevindelijke (!) waarheid zich wel heeft weten te handhaven. En men weet daar zelf ook wel dat vormen en kerken niet genoeg zijn. Maar het Woord is er nog en de kanalen zijn nog open. Dat is een opmerkelijk verschil. Ik ben blij met de Biblebelt en de zuil en ik weet dat dit allemaal niet genoeg is, maar de Heere heeft ons nog veel gelaten. Wat doen we ermee?

Ds. P. Roos

Naar aanleiding van meerdere reacties op mijn artikel over de kerkelijke impasse, verwijs ik graag naar een blog hierover (30-09-19) op mijn website proosmz.nl.

Verachtte Paulus de Doop?

In een vorig nummer van ons blad heb ik de lezers enkele vragen voorgelegd, waarop door menigeen uitvoerig antwoord is gegeven! Bedankt daarvoor! Omdat er nog steeds post en mail binnen komt, hoop ik een volgende keer mijn reactie te geven. Nu eerst een vraag van een lezer.

Bij het lezen van 1 Korinthe 1 komt gemakkelijk de vraag naar boven wat Paulus bedoelt als hij schrijft dat Christus hem niet heeft gezonden om te dopen, maar om het evangelie te verkondigen. Hoe kan de apostel dat nu zeggen? Dat is toch in strijd met het doopbevel dat de Heere Jezus Zijn apostelen heeft gegeven? Inderdaad is er een duidelijk doopbevel. We vinden dat in Matth. 28:19 waar we lezen: “Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb”. Is Paulus dit bevel vergeten? Paulus noemt in 1 Korinthe enige personen die hij in die gemeente gedoopt heeft. Hij heeft Krispus en Gajus gedoopt en het gehele huisgezin van Stefanus. Meer niet. Niet omdat er niet meer heidenen tot geloof waren gekomen, maar omdat hij het dopen niet als zijn primaire taak zag. Beter gezegd: hij voelde zich door Christus tot een andere taak geroepen. En die taak was het verkondigen van de blijde boodschap aan de heidenen.

Nee, hij veracht de doop niet! Hij spreekt met grote achting over de noodzaak en de betekenis van de doop, bijvoorbeeld in Romeinen 6 de eerste verzen. Maar Paulus liet de bediening van de doop aan anderen over. Dat deed bijvoorbeeld Petrus ook in het huis van Cornelius, de hoofdman in Caesarea. Nadat hij zijn rijke boodschap van zonde en genade had gebracht en velen door de krachtige werking van de Heilige Geest tot geloof werden gebracht, gaf Petrus anderen, namelijk degenen die met hem waren meegereisd vanuit Joppe, het bevel om de nieuwe bekeerlingen te dopen, Hand. 10:48.

Paulus was door de Heere Jezus geroepen om de Naam van de Heere Jezus Christus uit te dragen voor de oren der heidenen, Hand. 9:15. Hij ging ook graag naar plaatsen waar de akkers nog niet bezaaid waren met het evangeliezaad. Als een echte pionier liep hij voorop in de verkondiging van het evangelie. Hij zaaide en zaaide en waar God de wasdom gaf, daar werden mensen in de christelijke kerk ingelijfd door middel

van de doop, als een teken van hun opstanding uit de doden en het ingaan van het nieuwe leven, namelijk door de dood en de opstanding van Christus Jezus! Maar hij liet die doop dan door zijn medebroeders die met hem reisden bedienen. Als Paulus alleen was, en dat is in het geval van de bovengenoemde Stefanus waarschijnlijk het geval geweest, ja, dan doopte hij zelf.

Paulus is op grond van de praktijk in Korinthe voorzichtig om zich als een Paulus de Doper op de voorgrond te plaatsen. Er was onmin en tweedracht in Korinthe namelijk. De een zei: Ik ben van Paulus; en ik van Apollos, en ik van Cefas; en ik van Christus. Paulus vraagt de gemeente die in Paulus roemen: ben ik voor u gekruist? Bent u in mijn naam gedoopt?, 1 Kor. 1:11-13. Paulus houdt zich vanwege die zondige praktijk op de achtergrond en predikt daarom alleen. Alleen maar prediken. Maar staat een prediker dan ook niet op de voorgrond? Staat een dominee niet in het middelpunt tijdens de zondagse erediensten? Dat is inderdaad een groot gevaar, want hoogmoedig is het hart. Maar Paulus predikt het evangelie! Hij predikt niets anders dan Jezus Christus en Dien gekruisigd, 1 Kor. 2:2. En waar de prediker Hem en Hem alleen op de voorgrond plaatst, daar valt alles en iedereen in het niet, ook de prediker. Dan staat er maar Een in het midden, de Zaligmaker. En waar een mens zo overtuigd is van het belang van de prediking, daar wordt de doop natuurlijk niet veracht. Daar moet de doop als zichtbare prediking de hoorbare prediking onderstrepen.

Ds. K. Hoefnagel

Justinus Martyr, verdediger en uitlegger (4)

Gesprek met Trypho

Nadat we enkele keren hebben stilgestaan bij het leven van Justinus Martyr, willen we ons in het tweede deel van deze korte artikelenreeks verdiepen in een belangrijk gedeelte van de *Dialog met de Jood Trypho*. Zoals we al zagen, gaat het hier om een gesprek dat Justinus gevoerd heeft met een joodse vluchteling. In dit gesprek probeert Justinus Trypho ervan te overtuigen, dat de Heere Jezus de in het Oude Testament beloofde Messias is. En vooral probeert hij Trypho te bewegen tot het geloof in Christus. Steeds verwijst Justinus daarbij naar het Oude Testament.

Op zeker moment – het is dan al de tweede dag van het gesprek – zegt Trypho: *‘U weet wel dat ook heel ons geslacht (de joden) de Christus verwacht, en wij erkennen, dat al de Schriftplaatsen die u opgenoemd hebt, met het oog op Hem gesproken zijn’* (Dialog, 89). Maar dan komt er van de kant van Trypho een belangrijk bezwaar. Onaanvaardbaar is voor hem, dat de Christus ook gekruisigd moet worden: *‘Maar of de Christus zo smadelijk gekruisigd moest worden, daarover zijn we in onzekerheid. In de wet wordt toch gezegd dat de gekruisigde vervloekt is. Zodat ik op dat punt hoogst kwalijk te overtuigen ben’* (Dialog, 89).

Bezwaren tegen het kruis

Trypho legt zelf al uit wat zijn bezwaren zijn tegen een gekruisigde Christus. Ten eerste is de kruisiging een smadelijke dood, in de tijd van de Romeinen gereserveerd voor de ergste misdadigers en ongehoorzame slaven. Zou de Christus deze smadelijke dood moeten ondergaan? Ten tweede is de kruisiging in de ogen van de joden ook een vervloekte dood. In Deuteronomium 21: 23 staat immers: *‘een opgehangene is Gode een vloek’*.

Onwillekeurig denken we bij Trypho's bezwaar aan de woorden van Paulus in 1 Korinthe 1: 23: *‘Doch wij prediken Christus den Gekruisigde, den Joden wel een ergernis’*. Laten we de lijn intussen ook maar doortrekken naar onszelf.

De gekruisigde Christus is niet alleen voor joden, maar voor alle godsdienstige mensen een ergernis. Het kruis van Christus predikt ons namelijk, dat God van Zijn recht geen afstand doet, en dat dit recht volkomen genoegdoening eist. Het predikt ons dat wij met onze hemelhoge schuld tegenover God en Zijn Zoon volkomen onmachtig zijn om te betalen. Het predikt ons dat wij vloekwaardige zondaren zijn, die alleen zalig kunnen worden door het offer van een Ander. En van die zaken is niet alleen Trypho afkerig, maar wij allen van nature.

Typen van Christus

Nadat Trypho zijn bezwaren naar voren gebracht heeft, krijgt Justinus het woord. Om te beginnen wijst hij erop dat we in het Oude Testament niet alleen profetieën, maar ook ‘voorafbeeldingen’ (typen) van Christus tegenkomen: *‘Alles wat de profeten gezegd en gedaan hebben, openbaarden ze in gelijkenissen en typen, met het doel dat ... degenen die de waarheid zochten, moeite zouden doen om haar te vinden en te leren kennen’* (Dialog, 90).

Het is belangrijk om hier even stil te houden. Want Justinus reikt ons hier als het ware een sleutel aan om Christus ook in het Oude Testament te vinden. Het is zijn diepe overtuiging – en die overtuiging laat zich aanwijzen bij veel kerkvaders – dat we in het Oude Testament allerlei ‘typen’ van Christus terugvinden. De komende Christus werpt Zijn schaduw vooruit in het Oude Testament.

Een bekend Bijbels voorbeeld is Jona. Drie dagen bevond hij zich in het ingewand van de vis. De Heere Jezus Zelf zal later zeggen: *‘Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde ... En zie, meer dan Jona is hier’* (Mattheüs 12: 40-41).

Ergens anders in zijn werk legt Justinus uit, hoe het kan dat er allerlei ‘typen’ van Christus in het Oude Testament te vinden zijn. Volgens Justinus

heeft de Heere allerlei gebeurtenissen in het leven van Bijbelheiligen bewust zó geleid, dat ze als het ware een profetische afbeelding voorafvormen van de komende Christus. Een typologische benadering van het Oude Testament is ten diepste te danken aan de eenheid van Gods heilsplan – een gedachte die Justinus' tijdgenoot Irenaeus van Lyon sterk zal benadrukken.

Hoe lezen wij het Oude Testament?

Van de kerkvaders in het algemeen en van Justinus in het bijzonder kunnen we leren om ook in het Oude Testament te zoeken naar Christus, en om oog te hebben voor het profetische karakter van het Oude Testament. Daarmee wordt geen pleidooi gevoerd voor het willekeurig vergeestelijken van allerlei geschiedenissen. Helaas is dat ook nogal eens voorgekomen in de kerkgeschiedenis.

Altijd zullen we eerbiedig en biddend moeten luisteren naar de Bijbeltekst. In de behandeling van het Oude Testament zullen we oog moeten hebben voor het historische karakter van de Bijbelse geschiedenissen, de (heils)historische verbanden en de geestelijke lessen die er in deze geschiedenissen liggen. Maar de kerkvaders leren ons vervolgens óók de vraag stellen: Zou het kunnen dat de Heere het leven van deze Bijbelheilige (bijvoorbeeld Jozef, Aäron, Salomo) zó heeft geleid met de bedoeling dat er een profetie in te zien is van Christus? Werpt de komende Christus hier Zijn schaduwen vooruit? Wie de Bijbel zo probeert te lezen, gaat niet alleen in het spoor van de kerkvaders, maar ook van de Schrift zelf!

Ds. A.J.T. Ruis

Gewone catechismus (3, slot)

“Het eigenlijke thema van de theologie is de door de zonde schuldige en verloren mens en de rechtvaardigende God, die een Behouder is van die zondige mens. Al wat buiten dit thema om in de theologie gezocht en bediscussieerd wordt, is dwaling en vergif. Heel de Schrift is erop gericht dat zij ons Gods goedertierenheid aanprijst, die door Zijn Zoon de in zonde en verderf gevallen mens herstelt tot gerechtigheid en leven.” Het zijn woorden van Luther in zijn verklaring van de 51^e Psalm. De leer van de rechtvaardiging van de goddeloze door het geloof alleen had de reformator zich toegeëigend in de weg van een persoonlijke worsteling voor Gods aangezicht. Ze is zo fundamenteel dat ze niet alleen de lutherse maar niet minder de gereformeerde belijdenisgeschriften van de Reformatie heeft gestempeld.

De drie schrijvers van de *Gewone catechismus* [GC] behoren ieder tot een kerk die de gereformeerde belijdenis tot haar grondslag rekent. We hadden mogen verwachten dat de centrale noties van dat belijden ook helder en onduidelzinnig in het nieuwe leerboekje verwerkt zouden zijn. Maar in dit opzicht stelt de GC flink teleur.

Begonnen wordt met de vraag *Waarom vind jij je geluk?*, ongetwijfeld geïnspireerd door de Heidelberger Catechismus [HC] die vraagt naar de enige troost. Om aansluiting te vinden bij de vragen van de moderne mens hebben de schrijvers voor de inzet met de vraag naar ‘geluk’ gekozen. Een originele insteek. Helaas steekt de invulling van dat ware geluk wel erg schraal en bleek af tegen het krachtige antwoord van de HC. De mens wordt getekend als “een kind dat verdwaald is, een mens die van alles heeft geprobeerd, maar die het niet lukt om werkelijk thuis te komen.”

Het bijbelse gereformeerde mensbeeld geeft een scherper en aangrijpender tekening. De mens heeft zich door zijn moedwillige afvalligheid van zijn Schepper de vloek en de eeuwige dood schuldig gemaakt [DL I/1]. De Heere

vertoort zich verschrikkelijk over zowel de aangeboren als de daadwerkelijke zonden en wil die vanwege Zijn goddelijke rechtvaardigheid straffen [HC, z.4]. Ik kom het op deze wijze in de GC niet tegen. Ik beweer niet dat het woord “schuld” in de GC ontbreekt. Maar het is alles veel te marginaal en te slap.

Ook over de functie van de Wet van God die mij aan mijn ellende ontdekt, lees ik in de GC nauwelijks. Het doorgaande werk van Gods Geest in het leven van Gods kinderen in de waarachtige bekering [HC, z.33] zoek ik tevergeefs. De HC stelt de vraag naar de scherpe prediking van Gods Wet nota bene in het stuk van de dankbaarheid: “opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen...” De GC schijnt er niet van te weten. In plaats daarvan wordt er nogal positief geschreven over de praktijk van het christenleven: “Door de krachten van genezing en vergeving die met Gods Rijk vrijkomen, word ik nu al in ziel en lichaam hersteld en in de vrijheid gebracht om als kind van God in gehoorzaamheid voor Hem te leven.” [p. 103].

Het wonder van de genadige vrijpraak voor Gods rechterstoel krijgt naar mijn gedachte in de GC niet het nodige accent dat het op grond van Schrift en belijdenis verdient. “Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?”, vraagt de HC [z.23]. In het antwoord klinkt de verwondering over de genadige toerekening van Christus’ gerechtigheid door, en dat tegen de achtergrond van de aanklacht van “mijn geweten, dat ik tegen al de geboden van God zwaar gezondigd, en geen daarvan gehouden heb, en dat ik nog steeds tot alle boosheid geneigd ben...” Deze tonen klinken maar heel gedempt in de GC door.

In het algemeen moet gezegd dat er veel aandacht is voor de komst van Gods Koninkrijk, “Gods nieuwe wereld.” Dat is niet ten onrechte. Het gaat op Gods toekomst aan. Hij schept een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid wonen zal. Toch

heb ik de indruk dat dit accent ten koste gaat van de aandacht voor het persoonlijke werk van de Heilige Geest in het leven van de enkele mens. Over de noodzaak van de wedergeboorte lezen we maar heel marginaal. De waarachtige zelfbeproeving in het verband van het Heilig Avondmaal komt niet ter sprake. En het grote eindgericht waarin de schapen en de bokken zullen worden gescheiden, wordt met een enkele zin afgedaan.

Wat al eerder in de kolommen van *Bewaar het Pand* aan de orde kwam: de visie op schepping of evolutie levert heel wat vragen op. We lezen: “of het nu kort of lang heeft geduurd, of alle soorten apart zijn gemaakt of dat ze uit elkaar zijn voortgekomen, dat doet niets af van de liefdevolle bedoeling waarmee God deze wereld, maar ook mij, tot zijn eer gemaakt heeft.” [p.72]. Ik lees in deze woorden een erkenning van God als de Schepper van alle leven. Toch zet deze stelling op gevaarlijke wijze de deur open voor een ondergraving van de bijbelse leer van de schepping. Met alle consequenties van dien. Hier kan de vraag gesteld worden naar de visie aangaande het gezag van de Heilige Schrift als het onfeilbare Woord van God.

De GC bevat best mooie passages. Ook heb ik waardering voor de doordachte structuur van dit boekje. Toch is mijn eindoordeel niet positief. Jammer. Een gemiste kans! Lees ik deze GC onwelwillend? Ik ben me er niet van bewust. Laat het ons gebed zijn om de leer die naar de godzaligheid is zuiver te bewaren. Voor de kerk van nu. En voor de kerk van straks.

Ds. J.M.J. Kieviet

WERKGROEP OUDERSENFAMILIERONDOM

De werkgroep is opgericht vanuit de behoefte aan onderling contact van mensen, die met homoseksualiteit worden geconfronteerd in het gezin en/of familiekring. Wanneer wij hiermee te maken krijgen, komen we voor allerlei vragen te staan. De hoofdvraag is vaak: Hoe moeten we met onze zoon/dochter die anders geaard is omgaan? Het doel van de werkgroep is om elkaar daarin tot een hand en een voet te zijn. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om standpunten op te rekken of ter discussie te stellen. We nemen de Bijbel als uitgangspunt voor ons spreken en denken over seksualiteit en dat het scheppingsgegeven ons laat zien dat het huwelijk bedoeld is voor twee mensen van verschillend geslacht. Meer informatie kunt u vinden op de website: www.oudersenfamilierondom.nl

We beleggen regionale bezinningsavonden voor ouders en familieleden van mensen met een andere geaardheid. De regio's Noord/Oost en Zuid/West op vrijdag 11 oktober 2019, aanvang 19:30 uur. Regio Randstad vrijdag 11 oktober 2019, 20:00 uur. De locaties worden bekend gemaakt aan diegenen die zich hiervoor hebben aangemeld. We heten u alvast hartelijk welkom op deze avond. Aanmelden kan door een email te sturen naar info@oudersenfamilierondom.nl

VERENIGING 'NAAMLOOS VERDRIET' BELEGT DERDE AVOND IN APELDOORN

Op D.V. vrijdagavond 8 november 2019 wordt de derde avond belegd van de Reformatorische vereniging voor ouders van wie een kind is overleden: 'Naamloos verdriet'. Deze avond zal worden gehouden in de Victorkerk van de hersteld hervormde gemeente te Apeldoorn aan Jachtlaan 187 te Apeldoorn en begint om 19.30 uur.

De opening zal verzorgd worden door ds. J. Joppe.

Dhr. W. Visser uit Nunspeet zal een lezing houden over 'Hoe de andere kinderen van het gezin het verlies van een broer(tje) of zus(je) ervaren.'

Enkele kinderen zullen ook wat ervaringen delen.

Na de lezing is er een bespreking in verschillende groepen.

Op deze avond zijn naast ouders ook kinderen die een broer(tje) of zus(je) hebben verloren welkom!

Meer informatie is te vinden op de website van de vereniging: www.naamloosverdriet.nl

BOEKBESPREKINGEN

Ds. M.A. Kempeneers, Arm en blind, Barthimeüs, gebonden, 74 blz., € 10,90, Uitgeverij De Schatkamer, Rumpt, ISBN 978-90-5741-377-3.

In dit boekje treffen we vier preken aan over Barthimeüs. Ds. Kempeneers heeft deze preken in 2009 in Elburg gehouden. In Barthimeüs wordt ons de natuurlijke mens getekend. De geschiedenis van de blinde bedelaar bevat

veel onderwijs. We sluiten ons aan bij de wens van de auteur in het voorwoord: "Moge de geschiedenis van Barthimeüs ons zicht geven op wie wij zelf zijn, maar vooral op Wie God in Zijn Zoon is. Niet alleen almachtig, maar ook barmhartig, mild, lankmoedig en weldadig."

David Hakkenberg, Koninklijk afscheid, gebonden, 211 blz., € 29,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 08 16.

De ondertitel luidt: 'De overdenkingen bij de uitvaarten van de koningen, koninginnen en prinsen-gemaal van het Huis Oranje-Nassau. Met biografische schetsen van vorsten, vorstinnen en voorgangers'. Wie belangstelling heeft voor de historie van ons land en met name van ons vorstenhuis en graag wil weten wat er allemaal gebeurde rond de uitvaarten van vorsten en vorstinnen van het Huis Oranje-Nassau in de laatste twee eeuwen, kan in dit rijk geïllustreerde boek goed terecht.

Ds. P. den Butter, De genadige verkiezing, gebonden, 105 blz., € 12,50, Uitgeverij De Schatkamer, Rumpt, ISBN 978-90-5741-368-1.

Zowel in Canada als in Nederland heeft ds. P. den Butter over de Dordtse Leerregels gepreikt omdat het Arminianisme in beide landen wordt aangetroffen. De eerste vijf preken zijn weergegeven in het boek 'De genadige verkiezing.' Het onderwijs dat in de Dordtse Leerregels wordt aangetroffen weet de auteur op treffende wijze weer te geven. Veel dingen zouden geciteerd kunnen worden. maar ik zou zeggen: Schaf het boek aan en lees het zelf. Iets uit het laatste hoofdstuk 'Pastorale adviezen' willen we doorgeven. Dan schrijft ds. Den Butter over mensen die het levend geloof in Christus nog niet zo krachtig gevoelen etc., zie hoofdstuk 1 paragraaf 16 van de Leerregels. Zij gebruiken wel de middelen. "Laten ze daarin blijven volharden. Want God heeft niet alleen de zondaren tot de zaligheid verkoren. Maar de Heere heeft ook de middelen verkoren waarlangs Hij zondaren tot de zaligheid en de kennis van de zaligheid brengt. Blijf dan maar worstelen. Blijf dan maar roepen. Blijf dan maar vragen om meer licht. Niet vooruitgrijpen. Niet de dingen in eigen hand nemen. Niet een beslissing forceren. Maar gebruik blijven maken van de middelen, zoals hier staat, vurig verlangen naar de tijd van overvloediger genade."

Ds. B.J. van Boven, Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan, Gelijkenissen uit de Bijbel, Gebonden, 113 blz., € 23,50, Uitgeverij 'De Ramshoorn' Goes, ISBN 9789461151162.

Dit keurig uitgevoerde, kleurrijk geïllustreerde boek, bevat 52 meditaties over 26 gelijkenissen uit de Bijbel. Er zijn ook gedichten opgenomen. Dit boek is geschikt om persoonlijk, in het gezin of op een vereniging als weekboek gebruikt te worden.

VAN STAVEREN

begravenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 24 oktober 2019. Kopij graag binnen donderdag 10 oktober 2019.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email: webwinkel@evangelischcentrum.be

Telefoon (0032)92230560

Voor **woonzorgcentrum**
Maranatha zijn
wij op zoek naar een

 Maranatha Rijssen

Manager Zorg

gebied Oost

Creatieve en ondernemende verbinder

Je bent in jouw gebied de ambassadeur van **woonzorgcentrum Maranatha** die in samenwerking met collega managers zorg de organisatie positioneert in een veranderende zorgmarkt. Kwaliteit van zorg, gemotiveerde professionals en gezonde bedrijfsvoering, staan bij jou voorop. Je onderschrijft de zorgvisie van woonzorgcentrum Maranatha en bent lid van één van de reformatorische kerken.

PANDION
Geloof in LEIDERSCHAP

Kijk op www.pandionleiderschap.nl
of neem contact op met
Bernhard Kok, 06-57592035

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand**.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@klikSAFE.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.

Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 27,50,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 30,- per jaar. Advertentietarieven op aanvraag. Contactadres Canada:

D. Kleinjan Tel. 905-627-8556 mail: bewaarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.

Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

UW ADVERTENTIE IN **KLEUR**?*

Neem contact op met de administratie!

** Alleen mogelijk op de achterzijde.*

**Mooi vakantie-appartement
in Hoog Sauerland.**
www.huizesolagratia.net

Voor **woonzorgcentrum
Elim** zijn wij op zoek
naar een

Elim Barneveld

Manager Zorg gebied Midden

Creatieve en ondernemende verbinder

Je bent in jouw gebied de ambassadeur van **woonzorgcentrum Elim** die in samenwerking met collega managers zorg de organisatie positioneert in een veranderende zorgmarkt. Kwaliteit van zorg, gemotiveerde professionals en gezonde bedrijfsvoering, staan bij jou voorop. Je onderschrijft de zorgvisie van woonzorgcentrum Elim en bent lid van één van de reformatorische kerken.

PANDION
Geloof in LEIDERSCHAP

Kijk op www.pandionleiderschap.nl
of neem contact op met
Bernhard Kok, 06-57592035

Uitnodiging

Alle kinderloze echtparen, maar ook hun familieleden, vrienden en ambtsdragers nodigen wij van harte uit voor onze open bijeenkomst op D.V. zaterdag 2 november 2019 in het schoolgebouw van de Gomarus SG, Hoefslag 11 te Gorinchem. Inloop 14.15 uur, opening 14.45 uur.

Ds. W.M. Mulder verzorgt de inleiding, een moeder deelt haar ervaringen. Hartelijk welkom!

Een kind, geen kind
Mijn kinderen kinderloos

Revoke wil echtparen met een onvervulde kinderwens ondersteunen door Contact, Voorlichting en Bezinning.

Revoke
Reformatische Vereniging
van Orgeluid Kinderloze Echtparen

Voor meer informatie
kijk op www.revoke.nl, mail
naar aanmelden@revoke.nl
of bel 0318 - 45 65 87.

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Begravenisonderneming de Jongh

*Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen*

Hardinxveld-Giessendam
0184 - 61 11 54

Dordrecht e.o.
078 - 641 27 40

Waardenburg
0418 - 65 20 39

H. de Jongh

D.D.E. Meliester

M.K. Ligthart

A.J. van Lieburg

**Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.**

www.begravenisondernemingdejongh.nl